MEOSZ Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége
1032 Budapest, San Marco utca 76.
+36 1 388 2387, +36 1 388 2388
meosz@meosz.hu www.meosz.hu

A MEOSZ álláspontja az Egyenlő Bánásmód Hatóság megszüntetéséről rendelkező, az "Egyes törvényeknek az egyenlő bánásmód követelménye hatékonyabb érvényesítését biztosító módosításáról" szóló T/13631 sz. törvényjavaslatról

A MEOSZ közel negyven éve a mozgáskorlátozott emberek legjelentősebb, meghatározó magyar érdekvédelmi szervezete, mely érdekeik képviseletén túl e közösség társadalmi integrációja iránt is elkötelezett. Érdekvédelmi munkánk alapját az elidegeníthetetlen emberi jogok adják: a mozgáskorlátozott emberek nem másodrendű állampolgárok, hanem sokszínű társadalmunk aktív részesei, akiket másokkal azonos módon terhelnek a kötelezettségek, és azonos alapon illetnek meg a jogok, így a hátrányos megkülönböztetéstől mentes bánásmódhoz való jog is.

1)
A MEOSZ az Egyenlő Bánásmód Hatóság (EBH) létrejötte óta eltelt 15 évben számtalan alkalommal fordult a hatósághoz olyan mozgáskorlátozott emberek képviseletében, akiket fogyatékosságuk miatt diszkrimináció ért. Tapasztalataink szerint az EBH közigazgatási döntései a legmesszebbmenőkig tükrözik az unikális diszkriminációs joganyag elmélyült, alapos és magas színvonalú ismeretét. Álláspontunk szerint az eltelt 15 év alatt rendkívül jelentős tudás halmozódott fel az EBH-nál, melyet a hatóság hatékonyan fordított a hátrányos megkülönböztetésnek kitett társadalmi csoportok – így a mozgáskorlátozott emberek – jogainak védelmére. A hatóság másfél évtizedes működése alatt kialakította és megőrizte függetlenségét és részlehajlástól való mentességét.

Álláspontunk szerint ennek a hatékony és magas színvonalú működésnek, a felhalmozott szakmai tudásnak és tapasztalatnak a 15 éve kiválóan funkcionáló autonóm közigazgatási szerv, az EBH keretei között kell maradnia.

2)
Az EBH, mint autonóm közigazgatási szerv egy fókuszú: ügy-, feladat, és hatásköre kizárólag a hátrányos megkülönböztetésre terjed ki.

Törvényszerű, hogy ha egy szervezet egy féle ügycsoporttal foglalkozik, arra jobban tud összpontosítani. Egy olyan típusú szervezet azonban, mint amilyen az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, számos területtel foglalkozik, így a figyelem megoszlik az egyes területek között, ezért félő, hogy az egyenlő bánásmód jelentősége, a rá irányuló szervezeten belüli figyelem csökken, maga után vonva a védelmi szint csökkenését is. Ez az aggodalom nem kizárólag a kérelemre indult eljárások esetén lehet megalapozott, hanem a hatóság más jogköreit érintően is, így hivatalbóli eljárások, közérdekű perek kezdeményezése esetén, a jogszabály-kezdeményezés, valamint az érintetteknek való segítségnyújtás, tájékoztatás területén, amelyekre esetleg már nem jut elég figyelem, kapacitás.

Álláspontunk szerint a létrejövő szervezeti rendszer ronthatja az ombudsman működésének átláthatóságát, és hatásköri problémákhoz is vezethet, végső soron pedig annak az egyedülálló rendszernek a megszüntetéséhez, hogy a bírósági rendszeren kívül határozattal legyen kikényszeríthető az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülése.

3)
Problémásnak tarjuk, hogy az alapvetően nem kötelező erejű ajánlások megtételére jogosult ombudsman egy, az intézmény jellegétől teljesen idegen hatáskört kap, és hatóságként végrehajtható közigazgatási határozatok meghozatalára, szankciók kiszabására kap felhatalmazást.

Az ombudsmant széles körű vizsgálati jogosítványok illetik meg, azonban a vizsgálatok lezárultával a jogilag is kikényszeríthető döntések helyett ajánlások születnek. Ezzel szemben az EBH közigazgatási hatáskörben az eljárás végén kötelező erővel bíró döntéseket hoz. Jóllehet mindkét szerv vizsgálatának tárgya az emberi jogok érvényesülése, ugyanakkor az EBH egy, az Európai Unióban is kuriózumnak számító kötelező erejű, végrehajtható közigazgatási döntést hoz eljárása végén. Álláspontunk szerint félő, hogy az EBH beolvasztásával a jelenlegi szankciórendszer ki fog üresedni még abban az esetben is, ha az továbbra is a törvény része marad, azonban bizonyos elemei elsikkadnak, ritkábban alkalmazzák őket, vagy ami még rosszabb a legerősebb szankciókat (pénzbírság, a határozat nyilvánosságra hozatala) idővel kiveszik a törvényből, mintegy idomulva az ombudsmani rendszer sajátosságaihoz.

Ezzel kapcsolatban külön aggályos, hogy a törvényjavaslat 9. §-a szerint az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) új 39/M. § (5) bekezdése lehetőséget biztosít majd arra, hogy az „ombudsmanként" az Ajbt. alapján, tehát a már jelenleg is meglévő hatáskörében lefolytatott eljárást követően az ombudsman diszkriminációs hatóságként az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényben (Ebktv.) meghatározottak szerint eljárjon, és ugyanabban az ügyben közigazgatási döntést hozzon. Álláspontunk szerint ez nem biztosítja, hogy az ilyen közigazgatási hatósági ügyekben pártatlan és részlehajlástól mentes döntések szülessenek, hiszen az ombudsman az általa egyszer már eldöntött ügyben folytathat ismét vizsgálatot és hozhat döntést. Beláthatjuk, hogy valószínűtlen, hogy egy egyszer már kivizsgált ügyben ugyanaz a szerv az újabb vizsgálatot követően más, akár ellenkező előjelű döntést hozzon. Különösen visszás, hogy az első, „ombudsmanként" lefolytatott eljárásban nem érvényesülnek az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) biztosította eljárási garanciák (például az érintettek meghallgatása nem tanúként vagy ügyfélként történik), illetve hogy az ilyen eljárásban nincs helye jogorvoslatnak, az ilyen eljárást követő hatósági eljárás lényegében kiüresedik.

4)
Arra vonatkozóan nincs információnk, hogy az ombudsmani hivatal költségvetésébe hogyan illeszkedik majd az új feladatkör, mennyi plusz forrás áll majd rendelkezésre az új hatáskör gyakorlásához. Csak remélni tudjuk, hogy elegendő.

5)
Elfogadhatatlannak tartjuk azt is, hogy a törvény már 2021. január 1-én hatályba lépne. Ez a sietség ugyanis olyan kevés időt biztosít az átállásra, hogy a hatósági eljárásokat, valamint a hatósági döntések bírósági felülvizsgálatára irányuló pereket fel kell függeszteni. Ez a késedelem, és a hozzá kapcsolódó szervezési anomáliák nyilvánvalóan kedvezőtlenek a felek számára. Azt sem lehet jelenleg tudni, hogy az EBH hány munkatársa fogja munkáját a beolvadást követően az ombudsmannál folytatni, így lehet, hogy számos új munkatársnak kell majd az új, hatósági szemléletet, a teljes antidiszkriminációs joganyagot, valamit az Ákr. és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. I. törvény (Kp.) rendelkezéseit elsajátítani.

A fenti indokok alapján összességében az az álláspontunk, hogy az EBH megszüntetése, hatásköreinek az Alapvető Jogok Biztosa általi átvétele elhibázott lépés, nem szolgálja az egyenlő bánásmód követelményének hatékony magyarországi érvényesülését.

Budapest, 2020. november 13.

Kovács Ágnes
elnök